

УДК 330.3

БЕРГУН А. М., ТАРАСЕНКО І. О.

Київський національний університет технологій та дизайну

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Мета. Виявлення характеру впливу економічних, соціальних та екологічних проблем на економічне зростання в умовах глобалізації на основі концепції сталого розвитку.

В результаті проведеного аналізу обґрунтовано підстави для переходу України на модель сталого розвитку та визначено зазначені умови. Також встановлено, що проблему забезпечення сталого розвитку необхідно вирішувати шляхом системного вирішення економічних, екологічних та соціальних проблем на всіх рівнях.

Наукова новизна. Досліджено характер впливу економічних, екологічних та соціальних факторів на становлення концепції сталого розвитку в умовах глобалізації.

Практична значимість полягає у систематизації факторів та умов сталого розвитку, на основі яких забезпечується реалізація принципів сталого розвитку в умовах глобалізації

Ключові слова: глобалізація, економічне зростання, сталий розвиток, концепція сталого розвитку.

Вступ. На сучасному етапі розвитку світ переживає глибоку соціально-культурну катастрофу, пов'язану із втратою єдиної загальнолюдської перспективи внаслідок загострення економічних, соціальних та екологічних проблем в глобальному масштабі. Доцільність розвитку, в центрі якого стоїть лише матеріальне виробництво, все більше ставиться під сумнів, що обумовлює необхідність зміни всієї парадигми – від ідеології накопичення матеріального багатства на землі до ідеології „розумної достатності”, від ідеології конкуренції до ідеології взаємодопомоги. Це обумовило потребу фундаментальних досліджень характеру економічних відносин в умовах глобалізації, в результаті чого об'єктивно виникла парадигма суспільства сталого розвитку.

Постановка завдання. Опрацювання наукової літератури [3, с. 73; 7-9] дозволило серед проблем, які стримують процес розвитку України в умовах глобалізації, виокремити і проблеми регулювання, а саме: відсутність структури більш високої ієрархії, здатної зняти кризові явища; зменшення ролі держави; неефективність діючих економічних інструментів та важелів стимулювання впровадження екологобезпечних, енергозберігаючих та ресурсозберігаючих технологій; відсутність комплексності у вирішенні завдань раціоналізації природокористування та охорони природи. Дослідження показали, що суттєвими для України факторами, які гальмують її розвиток, також є: неузгодженість в розвитку споріднених галузей економіки, в т.ч. фінансового сектора, структурна розбалансованість економіки, відсутність чіткої програми реформ, спрямованих на створення оптимального режиму для розвитку економіки [10-15].

В той же час, слід відзначити, що Україна має і засоби для реалізації концепції свого розвитку в умовах глобалізації, серед яких [15]: вигідне геополітичне розташування на карті транснаціональних транспортно-комунікаційних коридорів;

досить прийнятна для початкового етапу входження у світовий економічний простір транспортно-комунікаційна інфраструктура; наявність численного корпусу висококваліфікованих робітників, інженерно-технічних і наукових працівників, спроможних забезпечити наукоємні технології виробничо-технічних секторів сучасної економіки. Ці фактори повинні спонукати уряд України до розробки системи широкомасштабних заходів щодо інтеграції країни у систему міжнародного економічного співтовариства і у глобальні ринки, сприяти її сталому розвитку. Таким чином, як показує аналіз, глобалізація є об'єктивним процесом формування цілісної системи сучасного світового господарства на основі транснаціонального поділу праці, що характеризується посиленням глобальної конкуренції та нерівномірності економічного розвитку при збереженні у розвинутих країн монополії на фінансові та технологічні ресурси.

Результати дослідження. Дослідження підходів щодо визначення поняття «сталий розвиток» (англ. – *sustainable development*) показали, що попри існування великої кількості тлумачень даної категорії жодне з них не стало загальноприйнятим. Словосполучення «сталий розвиток» більшість науковців розуміє як процес, що характеризується постійністю, неперервністю змін. В той же час в поєднанні з англійським «development», що перекладається як розвиток, еволюція, розширення, зростання, покращення, вдосконалення слово «sustainable», яке складається з двох частин – «sustain» (підтримувати, не давати можливості згаснути, перерватися, витримувати) та «able» (той, що має здатність), утворює словосполучення, яке має різне трактування в наукових колах. Крім того, як зазначається в [6, с. 9], у словосполученні «сталий розвиток» є певне протиріччя, оскільки розвиток – це процес руху, якому не притаманне поняття сталості яке дане словосполучення виконує в концепції сталого розвитку.

Головними завданнями та основними вимогами сталого розвитку, як було відзначено на Йоганнесбурзькому Саміті у 2002 році, є: викорінення бідності, зuboжіння, зміна нестійких моделей виробництва та споживання, охорона та раціональне використання природо ресурсної бази економічного та соціального розвитку [4, с. 9]. Суттєво важливе значення для сталого розвитку, зазначається в даному документі, має блага управління в межах кожної країни та на міжнародному рівні, а основу сталого розвитку на національному рівні складають екологічна, економічна та соціальна політика, демократичні інститути, що відповідають людським потребам, правопорядок, засоби по боротьбі з корупцією, забезпечення рівності між чоловіками та жінками та створення сприятливих умов для інвестицій [4, с.10]. Для вирішення проблеми поєднання інтересів суспільства та природи у 1999 році за ініціативи Програми розвитку ООН та Агенції США започатковано Міжнародний проект «Програма сприяння сталому розвитку в Україні» [24].

Необхідність концепції сталого розвитку визначають екологічні та соціально-економічні передумови (рис. 1).

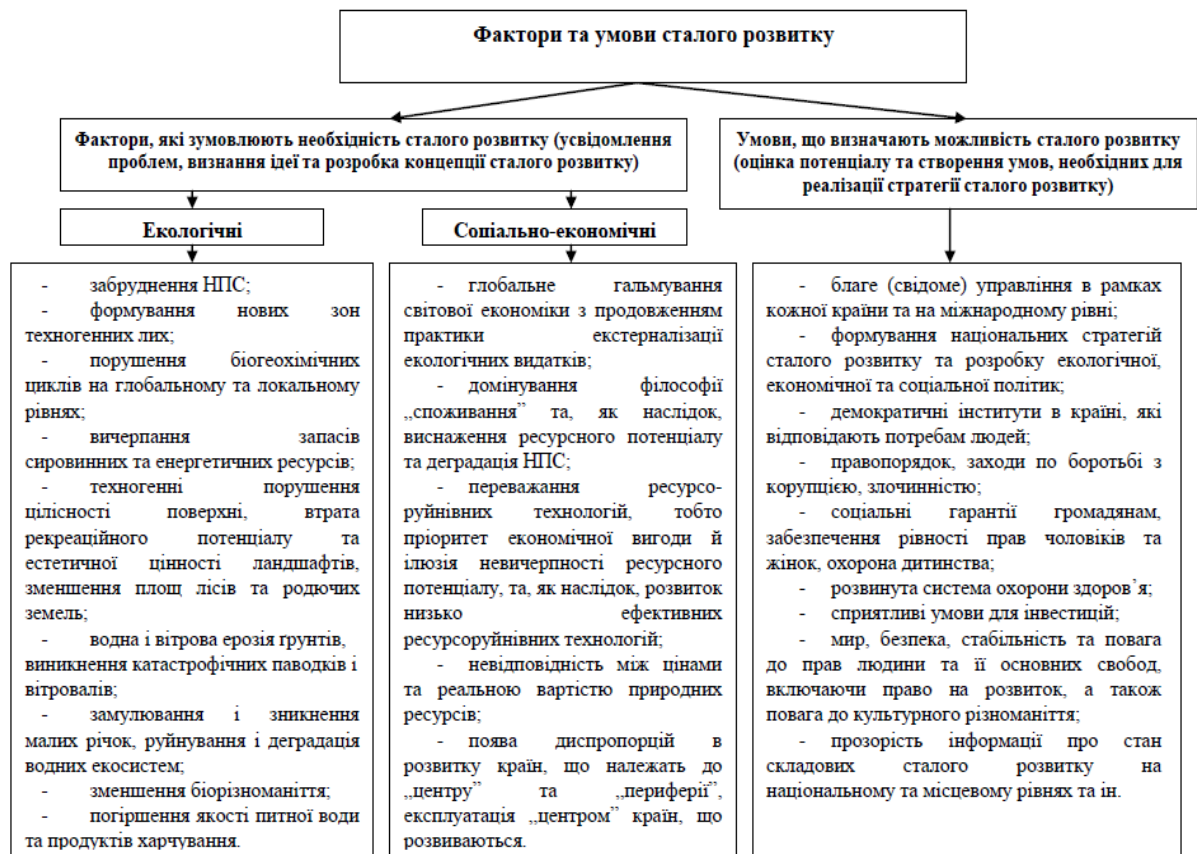

Рис. 1. Фактори та умови сталого розвитку (розроблено авторами на основі опрацювання [4, 9, 16, 20])

В історичному документі «Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки» [25] забезпечення сталого зростання та прискореного подолання на цій основі розриву в обсягах ВВП на душу населення між Україною та державами-членами ЄС розглядається як умова її європейської інтеграції. У третьому розділі даного документа зазначається, що оскільки за останні роки цей розрив значно зріс, то у такій ситуації потребується розробка і реалізація „...стратегії випереджаючого розвитку, яка могла б забезпечити у півтора-два рази вищі щорічні темпи зростання ВВП в Україні, ніж загалом у країнах ЄС. Таке зростання має супроводжуватися глибокими якісними перетвореннями, реалізацією завдань сталого розвитку, що визначаються світовим співтовариством як стратегія існування у XXI столітті” [25]. Отже, в даному визначенні сталий розвиток певною мірою ототожнюється із економічним зростанням та використовується в словосполученні як «стале зростання», що не відповідає його змісту згідно концепції сталого розвитку.

Дослідження показали, що парадигма суспільства сталого розвитку суттєво відрізняється від парадигми індустріального (економічного) суспільства, яке ґрунтується на пріоритеті економічного зростання шляхом широкого використання індустріальних способів виробництва, в т.ч. в сільському господарстві. Це пояснюється тим, що в індустріальному суспільстві відбувається концентрація виробництва та населення, урбанізація, формування системи цінностей, орієнтованих на ефективність,

раціональність безвідносно природного середовища. Соціальний та економічний прогрес в індустріальному суспільстві відбувається по лінії нарощування обсягів виробництва матеріальних благ та одержання економічної вигоди будь-якою ціною. За таких умов охорона навколишнього середовища підпорядковується економічному розвитку, що обумовлює принципову неможливість дієвого захисту навколишнього середовища [7].

Іншими словами, сталий розвиток повинен забезпечувати гармонізацію та поєднання соціальних, економічних та екологічних цілей, їх реалізацію в єдиній соціо-еколого-економічній системі певної території (країни, регіону). На рівні промисловості (за видами промислової діяльності) та окремих підприємств дана категорія науковцями практично не розглядається. Проте, сталий розвиток окремих територій потребує визначення відповідних стратегій для окремих галузей, підприємств, які спричиняють вплив та визначають той чи інший стан біологічних, географічних, економічних та соціальних об'єктів, які, у відповідності до концепції сталого розвитку, повинні розглядатися як єдине ціле, як певна «соціо-еколого-економічна система», всі складові якої розвиваються збалансовано. Стабільність та збалансованість окремих підсистем є ознаками сталого розвитку системи в цілому.

До умов, необхідних для реалізації сталого розвитку території, як зазначається в [20, с. 17], належать: 1) усвідомлення наявності загроз сталому розвитку, уявлення про цілі і ознаки сталого розвитку; 2) розробка фундаментальних основ аналізу сталого розвитку, створення методології та моделей сталого розвитку територій різного рівня; 3) розробка механізму сталого розвитку територій та механізмів їх реалізації.

Порушення балансу між окремими підсистемами є свідченням невідповідності розвитку певного об'єкта (країни, регіону, промисловості, підприємства) концепції сталого розвитку. Результатом економічного розвитку в соціо-еколого-економічній системі є забезпечення не лише матеріальних, але й всього комплексу потреб людини, включаючи духовні, соціальні, екологічні та ін.

На сучасному етапі для України, як і інших країн, особливо гостро стоїть питання про пошук шляхів та механізмів управління сталим розвитком країни, її виведення на новий більш високий рівень існування. Історично шлях України до сталого розвитку розпочався ще у 1992 р. на конференції у Ріо-де-Жанейро, коли Україна підписала декларацію «Ріо» і Програму дій «Порядок денний на 21 століття». На наступних конференціях «Ріо+5» та «Ріо+10» Україна підтвердила свої прагнення йти цим шляхом. Наслідком цього стало те, що в 1997 році в Україні було створено Національну комісію зі сталого розвитку при Кабінеті Міністрів України (Постанова КМУ від 8 жовтня 1997 р. № 1123).

У 2010 році відповідно до статті 20 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Конвенції ЄЕК ООН «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля» та, з метою забезпечення права громадськості брати участь у прийнятті рішень щодо охорони довкілля, Міністерством екології та природних ресурсів України було розроблено та оприлюднено проект Національного

плану дій з охорони навколишнього природного середовища України на період з 2011 до 2015 року для організації його громадського обговорення [26].

В «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [27] зазначається, що перехід національної економіки до стандартів економічно безпечного виробництва і споживання з метою забезпечення сталого економічного розвитку в цілому викликаний все більш зростаючою залежністю вітчизняної економіки від зовнішніх, здебільшого негативних факторів, серед яких найбільш суттєвими є обмеженість та висока вартість енергетичних ресурсів, нераціональне використання сировинної бази та робочої сили. Серед факторів, які визначають низький рівень ефективності використання ресурсів визначено такі: (1) висока ресурсоемність ВВП, яка в 2–3 рази перевищує середній рівень, досягнутий в країнах ЄС; (2) низький рівень глибини переробки мінеральної сировини; (3) зростання обсягів експорту сировини і продукції з неї (так, сьогодні Україна експортує понад 85% металу, що виробляє вітчизняна металургія).

Зростаюча залежність національної економіки від зовнішніх факторів, в тому числі негативних, обмеженість і висока вартість енергетичних ресурсів, необхідність більш раціонального використання сировинної бази і робочої сили мають слугувати стимулом для використання інновацій задля підвищення потенціалу віддачі від наявних в країні та імпортованих з-за її меж ресурсів, переходу вітчизняної економіки до стандартів економічно безпечного виробництва і споживання з метою забезпечення сталого економічного розвитку в цілому [27]. Крім того, зазначені фактори в поєднанні з низьким рівнем доданої вартості зумовлюють для України не лише негативні економічні наслідки, а й викликають ресурсно-екологічні проблеми, які проявляються в забрудненні та деградації навколишнього середовища, земель, збільшенні кількості та поглибленні техногенних загроз. Вирішення цих та інших проблем потребує втручання держави, зокрема розробки державних рішень стосовно забезпечення ефективного сталого економічного розвитку країни на основі нових знань, високих технологій та інновацій.

В той же час, необхідно відзначити, що для забезпечення сталого розвитку економіки, Україна повинна не копіювати зарубіжні моделі, а створити такі механізми реалізації нової державної інноваційно-інвестиційної політики, які дозволять подолати накопичені системні наслідки від проведення неоліберальних економічних реформ та реально перейти на інноваційний шлях економічного розвитку. Для цього, як зазначається в [5, с. 175], потребуються такі заходи: зміна концептуальних засад, що визначають в теперішній час роль і практичні функції держави в ринковій економіці; структурна перебудова економіки і, в першу чергу, промисловості; подолання кризової економічної нерівності населення; відновлення довіри до держави і влади.

За період незалежності було прийнято низку правових актів, спрямованих на поступовий перехід України до сталого розвитку [16, 34–37]. Так, зокрема, Постановою Верховної Ради України від 24 грудня 1999 р. схвалено Концепцію сталого розвитку населених пунктів [23], розраховану на тривалу перспективу (15–20 років). На покращення стану довкілля та сталий розвиток з метою формування виваженої політики, здійснення планування і ефективного управління спрямовані «Основні

напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» [28], Земельний, Лісовий та Водний кодекси України, Кодекс України про надра, Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про екологічну експертизу» [29, 30]. У квітні 2003 року було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України № 634, якою затверджено «Комплексну програму реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003–2015 роки» [31], головними завданнями якої є розробка стратегії та системи планування заходів щодо переходу України до сталого розвитку та її інтегрування у європейське і світове співтовариство. Серед важливих завдань зазначеної Програми: ліквідація бідності, впровадження моделей сталого виробництва і споживання, спрямованих на забезпечення життєдіяльності людини, охорона і раціональне використання природних ресурсів, оптимізація ресурсної бази економічного і соціального розвитку.

В «Стратегії економічного і соціального розвитку України» [32, с. 11] зазначається, що глибокого реформування потребує діючий інструментарій економічної політики. Сформований в умовах економічної кризи, він, природно, поки що залишається не націленим на забезпечення якісних перетворень – інноваційний розвиток, оновлення структури виробництва, подолання глибокої диференціації доходів тощо. Для здійснення широкомасштабної модернізації національної економіки потрібні суттєві зміни в механізмах трансформаційних процесів, їхнє суттєве оновлення, тобто осмислений перехід до такої моделі ринкових перетворень, де саморегулювання поєднується з ефективним державним регулюванням. Стратегічні заходи, представлені в [32, с. 13], спрямовані на утвердження європейських принципів та механізмів соціально-орієнтованої структурно-інноваційної моделі економічного розвитку, глибоку модернізацію української економіки, підвищення її конкурентоспроможності, що має стати передумовою реалізації складних завдань сталого розвитку, які визначаються світовим співтовариством як стратегія розвитку в XXI столітті.

Для вирішення цих завдань, а також з метою підвищення ефективності наукової та інноваційної діяльності, її спрямування на впровадження в Україні моделі сталого розвитку в серпні 2009 року було видано Указ Президента України «Про Національну раду з питань науки, інновацій та сталого розвитку» (№ 664/2009 від від 21.08.2009 р.) та затверджено Положення «Про Національну раду з питань науки, інновацій та сталого розвитку» [33]. Основними завданнями Національної ради з питань науки, інновацій та сталого розвитку було визначено [33]: вивчення стану реалізації державної політики у сферах наукової та інноваційної діяльності щодо втілення принципів сталого розвитку, підготовка пропозицій щодо пріоритетів розвитку наукової та інноваційної діяльності; оцінка стану розвитку науки та інноваційної діяльності, впровадження моделі сталого розвитку, аналіз та обговорення проблемних питань, що їх стримують; узагальнення міжнародного досвіду з формування та реалізації державної політики у сферах наукової та інноваційної діяльності, її спрямування на впровадження моделі сталого розвитку та підготовка пропозицій щодо використання

такого досвіду в Україні; аналіз проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань наукової та інноваційної діяльності, впровадження моделі сталого розвитку; організація, проведення громадських консультацій стосовно проектів відповідних актів та підготовка рекомендацій із зазначених питань; розгляд пропозицій державних органів, вітчизняних, іноземних та міжнародних організацій, підприємств і установ стосовно активізації, в тому числі стимулювання, наукової та інноваційної діяльності з метою забезпечення сталого розвитку України.

В праці [38, с. 174] зазначається, що інтереси виживання та розвитку, імперативи майбутньої глобальної економіки потребують пошуку нових форм організації економічних процесів, зорієнтованих на дематеріалізацію виробництва, його інтелектуалізацію, інформатизацію та електронізацію, на застосування генної інженерії та біотехнології, на використання позаземної енергії. Особлива роль в реалізації еколого-соціально-економічної парадигми розвитку відводиться при цьому підтримці громадськості, і, в першу чергу, наукової, що полягає в наступному: створенні потенціалу для більш широкого доступу до глобальних програм науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт; забезпеченні широкого застосування досягнень науки дослідницькими інститутами, університетами, приватним сектором, урядами, неурядовими організаціями, а також науковцями і викладачами; створенні мереж з центрами наукових досліджень в країнах, що розвиваються, та між ними; удосконаленні політики та процесу прийняття рішень на всіх рівнях, зокрема, шляхом зміцнення співпраці між науковцями, які займаються природничими та суспільними науками, та між науковцями і політичними діячами, включаючи невідкладні заходи на всіх рівнях [4, с. 72].

Забезпечення умов для переходу промисловості України на модель сталого розвитку дозволить підвищити її конкурентоспроможність, зміцнити позиції на глобальних ринках, що створить базис для підвищення економічної міцності держави, вирішення екологічних та соціальних проблем. Нажаль, на сьогоднішній день роль національної промисловості в процесах глобалізації є поки що мінімальною: практично немає вітчизняних транснаціональних компаній, які б працювали на глобальних ринках, в Україні надто мала частина дочірніх підприємств світових виробників, низький рівень міжнародних коопераційних зв'язків [39].

Проте науково-технічний, виробничий та ресурсний потенціал промисловості України дає змогу реалізувати спектр переваг у сфері міжнародного економічного співробітництва, зокрема через участь вітчизняних підприємств у здійсненні великомасштабних міжнародних проектів, розвиток трансферу високих технологій та продажу ліцензій, створення спільних підприємств з виробництва продукції, що належить до п'ятого і шостого технологічних укладів, та транснаціональних корпорацій, а також участь українських фахівців у роботі міжнародних організацій з питань розвитку промисловості.

Проведені дослідження дозволили зробити висновок, що реалізація концепції сталого розвитку повинна відбуватися на таких рівнях: глобальному, національному, регіональному; галузевому та на рівні суб'єктів господарювання. Це дозволило комплексно підійти до розв'язання екологічних, економічних та соціальних проблем.

Ієрархічну супідрядність та взаємозв'язок рівнів реалізації концепції сталого розвитку представлено на рис. 2.

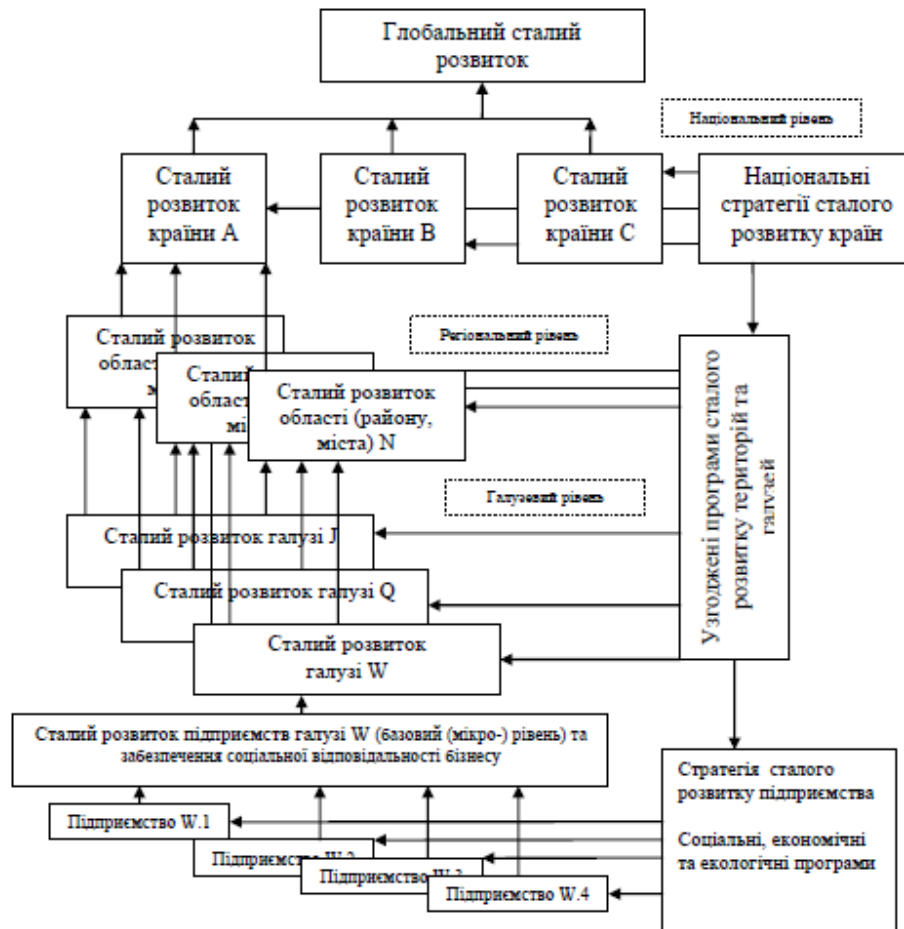

Рис. 2. Ієрархічна супідрядність та взаємозв'язок рівнів реалізації концепції сталого розвитку (розроблено авторами)

Проведений вище аналіз створює переконливі підстави для визначення таких умов переходу України на модель сталого розвитку:

- екологобезпечний розвиток економіки, результатом чого повинно стати досягнення вищого рівня добробуту при одночасному розв'язанні ресурсо-екологічних та соціальних завдань;
- відтворення та раціональне використання всіх видів ресурсів, запровадження ефективної системи природокористування та охорони навколишнього середовища, підтримання екологічної рівноваги, як основи збереження довкілля для сучасного та майбутніх поколінь;
- необхідність системної еколого-економічної реструктуризації промисловості, сільського господарства, узгодження цілей та заходів розвитку галузей та регіонів, окремих підприємств, які є елементами соціо-еколого-економічної системи країни;
- співробітництво з міжнародними організаціями з питань сталого розвитку та розв'язання ресурсо-екологічних проблем на основі інноваційного розвитку економіки,

запровадження в практику господарювання найкращого досвіду та передових науково-технічних та соціально-економічних досягнень;

- утвердження в суспільстві принципів соціальної справедливості, подолання соціальних проблем та стабілізація на цій основі демографічної ситуації в країні, зниження захворюваності та збільшення тривалості життя людини.

Висновки. В процесі дослідження встановлено, що проблему забезпечення сталого розвитку промислових підприємств необхідно вирішувати з урахуванням стану біологічних, географічних, економічних та соціальних об'єктів певної країни (території, галузі, підприємства), а також сукупності факторів та умов зовнішнього середовища. Вирішення глобальних проблем не можливе без узгодження дій та стратегій розвитку на всіх рівнях – від рівня світової спільноти в цілому і рівня окремих країн до рівня промисловості та конкретних підприємств. Результатом системного вирішення економічних, екологічних та соціальних проблем на всіх рівнях і буде забезпечення сталого розвитку.

Список використаної літератури

1. Прадун В.П. Сталий розвиток регіональних агропромислових комплексів / НАН України; Об'єднаний ін-т економіки / В.П. Прадун; Під ред. В.М. Трегобчука. – К. : ОІЕ НАН України, 2005. – 254 с.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.3 / Редкол.: ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий цент «Академія», Тернопіль: Академія народного господарства, 2002. – Т.3. – 952 с.
3. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / НАН України; Інститут економічного прогнозування / Геєць В. М., Александрова В. П., Артёмова Т. І., Бажал Ю. М., Барановський О. І. / Відп. ред. В.М. Геєць. – К. : Інститут економічного прогнозування НАН України ; Фенікс, 2003. – 1008 с.
4. Йоханнесбургский саммит 2002 г. Резолюция 2. План выполнения решений всемирной встречи на высшем уровне по устойчивому развитию [Электронный ресурс] // Режим доступа : http://www.un.org/russian/conferen/wssd/docs/plan_wssg.pdf
5. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Авт.-упоряд.: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилиєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
6. Медоуз Д.Х. Пределы роста / Д.Х. Медоуз, Д.Л. Медоуз, Й. Рэндерс, В.В. Беренс. – М. : Изд-во МГУ, 1991. – 207 с.
7. Дробноход Н. Устойчивое экологически безопасное развитие: украинский контекст [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.zn.ua/3000/3320/31183>
8. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення / О. М. Алимов, А. І. Даниленко, В. М. Трегобчук, О. О. Веклич, В. В. Венгер. – К.: НАН України ; Об'єднаний ін-т економіки, 2005. – 540 с.
9. Трегобчук В. Концепція сталого розвитку для України: (формування екологобезпечної економіки, ресурсо-екологічних і природоохоронних проблем) // Вісник Національної академії наук України. – 2002. – № 2. – С. 31 – 40.

10. Постанова Кабінету міністрів України від 28 липня 2003 р. N 1174 Київ «Про схвалення Державної програми розвитку промисловості на 2003-2011 роки» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
11. Федулова Л.І. Перспективи інноваційного розвитку промисловості України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ief.org.ua>
12. Федулова Л.І. Технологічна структура економіки України / Л.І. Федулова / Економіст, №5. – 2008. – С. 28–33.
13. Інвестиції та інноваційний розвиток. Науково-практичний бюллетень. Спеціальний випуск. №2 (%), 2009. – К.: ДГВПП «Зовнішторгвидав України». – 64 с.
14. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів : збірник / М.В. Стріха, В.С. Шовкалюк, Т.В. Боровіч, Ж.І. Дубчак, А.О. Сєдов. – К. : Брок-Бізнес, 2009. – 40 с.
15. Соколенко С. И. Глобальные рынки XXI столетия: Перспективы Украины / С.И. Соколенко. – К. : Логос, 1998. – 568 с.
16. Проект Концепції переходу України до сталого розвитку (№ 5749 від 02.07.2004) [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://gska2.rada.gov.ua>
17. Human Development under Transition // Summaries of National Human Development Reports, 1996. N.-Y. : Turopе and CIS, 1996. – р. 6–7.
18. Шубравська О.В. Державні цільові програми як інструмент забезпечення сталого економічного розвитку / О.В. Шубравська // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №10 (40). – С. 12–19.
19. Глазовский Н.Ф. Цели, возможности и механизмы устойчивого развития на разных уровнях природно-социальных систем. Переход к устойчивому развитию: глобальный, региональный и локальный уровни. Зарубежный опыт и проблемы России / Н.Ф. Глазовский. – М. : Изд-во КМК, 2002. – 255 с.
20. Сталий розвиток: еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем: навчальний посібник / [Н.В. Караєва, Р.В. Коран, Т.А. Коцко та ін.; за заг. ред. І.В. Недіна]. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 384 с.
21. Лебідь В.М. Організаційно-економічні основи інформаційно-аналітичного забезпечення екологічно-сталого розвитку: автореф. дис. канд. екон. наук.: 08.08.01 / МОН України, Сумський державний ун-т. – Суми, 2006.
22. Марушевський Г. Пріоритети національної стратегії збалансованого (сталого) розвитку України: погляд НУО // Г. Марушевський, П. Павличенко, Т. Тимочко / Матеріали Всеукраїнської конференції екологічної громадськості (29 листопада – 1 грудня 2002 р., м. Київ) // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nesu.org.ua/upl/sd-priorities-ref1.pdf>
23. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів» (1359-14 від 24.12.1999 р.) // [Електронний ресурс] / Офіційний вісник України від 21.01.2000 р. – № 1. – С. 29.
24. Сприяння сталому розвитку в Україні / Міжнародний проект за ініціативи Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй та Агенції США з міжнародного розвитку // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.undpsust.kiev.ua/>

25. Послання Президента України до Верховної Ради України «Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки» (Документ п0001100-02, редакція від 30.04.2002) // Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу до документу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2994.htm>

26. Розпорядження КМУ (проект) «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища України на період 2011 - 2015 роки» // Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. - Режим доступу до документу: <http://www.menr.gov.ua/content/article/7190>

27. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (проект) // Офіційний сайт Верховної Ради України (Комітет з питань освіти і науки) // [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017&showHidden=1

28. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» (188/98-вр, редакція від 05.03.1998) // Відомості Верховної Ради України від 13.10.1998 р., № 38, стаття 248.

29. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

30. Офіційний сайт Міністерства охорони навколишнього природного середовища України // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/cgi-bin/go?node=АКТУ%20VR>

31. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. N 634 «Про затвердження Комплексної програми реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003-2015 роки» // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=634-2003-%EF>

32. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) «Шляхом європейської інтеграції»/ Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

33. Указ Президента України «Про Національну раду з питань науки, інновацій та сталого розвитку» (№ 664/2009 від від 21.08.2009 р.) [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://news.yurist-online.com/laws/6275/>

34. Україна 2020: Стратегія національної модернізації (офіційний сайт Всеукраїнського громадського об'єднання «Україна успішна» // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.uspishnaukraina.com.ua/uk/nsa/185.html>

35. Стратегія розвитку України «Україна 2020: стратегія національної модернізації» // [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.radakmu.org.ua/uk/news_and_report/1079.html

36. Стратегія національної модернізації // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/index.php?articl=1&id=2691>

37. Стратегія національної модернізації потребує доопрацювання. Департамент з питань економічного захисту апарату ФПУ // [Електронний ресурс] / Режим доступу:

http://www.fpsu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=372%3A2009-08-31-12-07-19&catid=62%3A2009-07-30-20-03-20&Itemid=34&lang=uk

38. Глобальные трансформации и стратегии развития / [О. Г. Белорус, Д. Г. Лукьяненко, О. М. Гончаренко, Ю. М. Мацейко, В. А. Зленко] ; под. ред. О.Г. Белорус. – К. : НАН Украины; Институт мировой экономики и международных отношений, 2000. – 422 с.

39. Концепція Загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://industry.kmu.gov.ua>

КОНЦЕПЦИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

ВЕРГУН А. М. , ТАРАСЕНКО И. А.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Выявление характера влияния экономических, социальных и экологических проблем на экономический рост в условиях глобализации на основе концепции устойчивого развития.

В результате проведенного анализа обоснованно основания для перехода Украины на модель устойчивого развития и определены указанные условия. Также установлено, что проблему обеспечения устойчивого развития необходимо решать путем системного решения экономических, экологических и социальных проблем на всех уровнях.

Научная новизна. Исследован характер влияния экономических, экологических и социальных факторов на становление концепции устойчивого развития в условиях глобализации.

Практическая значимость заключается в систематизации факторов и условий устойчивого развития, на основе которых обеспечивается реализация принципов устойчивого развития в условиях глобализации.

Ключевые слова: *глобализация, экономический рост, устойчивое развитие, концепция устойчивого развития.*

CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE GLOBALIZATION

VERGUN A.M., TARASENKO I.A

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. To identify the nature of the impact of economic, social and environmental issues on economic growth in the context of globalization applying the concept of sustainable development.

The authors have substantiated the reasons and conditions for Ukraine's transition to a model of sustainable development. Furthermore it has been determined that the problem of sustainable development is to be solved by means of the system solution of the economic, environmental and social issues at all levels.

Scientific novelty. The nature of the impact of economic, environmental and social factors on the formation of the concept of sustainable development in a globalizing world has been researched.

The practical significance lies in systematization of the factors and conditions for sustainable development which ensure the implementation of sustainable development in a globalization.

Keywords: *globalization, economic growth, sustainable development, the concept of sustainable development.*